

Δίκτυο
Καταγραφής
Περιστατικών
Ρατσιστικής Βίας

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2014

Πρόλογος

Το 2014 σφραγίστηκε από τη δραστηριοποίηση των ανακριτικών και εισαγγελικών αρχών στο θεματικό πεδίο του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας μέσω της διερεύνησης της δράσης της Χρυσής Αυγής, καθώς και από την υιοθέτηση, κατόπιν πολυετών θεσμικών παλινδρομήσεων, του Ν. 4285/2014, του αποκαλούμενου «αντιρατσιστικού νόμου»¹. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2014, η πρακτική της θεσμικής διαχείρισης του εγκλήματος μίσους και της ρατσιστικής βίας επιβεβαίωσε τις θέσεις του Δικτύου, όπως αυτές είχαν καταγραφεί στις εκθέσεις των προηγούμενων ετών. **Η πολυετής απουσία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού καταγραφής και αντιμετώπισης των εγκλημάτων μίσους συνέτεινε στην έως πρόσφατα αποτυχία διασύνδεσης των εγκλημάτων αυτών, με αποτέλεσμα η οργανωμένη βία να διαχυθεί στην ελληνική κοινωνία σε διάφορες μορφές.** Παράλληλα, ακόμα και τις λίγες φορές που ρατσιστικά εγκλήματα απασχόλησαν την Ελληνική δικαιοσύνη συχνά παρατηρήθηκε αδυναμία ουσιαστικής διερεύνησης και ανάδειξης του ρατσιστικού κινήτρου. Η εκδίκηση της υπόθεσης ανθρωποκτονίας του Σαχζάτ Λουκμάν συνέτεινε ώστε να καταδειχθούν οι δυσχέρειες συνυπολογισμού του ρατσιστικού κινήτρου ως επιβαρυντικής περιστάσης κατά την επιμέτρηση της ποινής.

Όσο η Πολιτεία θα εμβαθύνει στα ζητήματα διαχείρισης του εγκλήματος μίσους και της ρατσιστικής βίας, θα συνειδητοποιεί τα κενά και τις αδυναμίες των προηγούμενων ετών. Έτσι, ενώ αρκετά θετικά μέτρα έχουν ληφθεί ως αποτέλεσμα αυτής της συνειδητοποίησης, η πρακτική αναδεικνύει την αναγκαιότητα ειδικότερων μέτρων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του εγκλήματος μίσους. Παρά τη λειτουργία των Τμημάτων και Γραφείων της ΕΛΑΣ για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας, δεν έχει ακόμα περάσει στην συνείδηση των θυμάτων ότι αποτελούν την αρμόδια αρχή στην οποία δύνανται να απευθυνθούν, ιδίως όταν πρόκειται για αλλοδαπούς οι οποίοι διαβιών σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και συχνά χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα (βλ. κατωτέρω, ενότητα «Καταγγελίες και αντίδραση των αρχών»). Αν και οι νομοθετικές παρεμβάσεις σε σχέση με την προστασία του θύματος και των μαρτύρων δύνανται να επιδράσουν θετικά ως προς την καταγγελία των εγκληματικών

¹ Ν. 4285/2014 (ΦΕΚ Α'191), Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις.

πράξεων, η πρακτική κατέδειξε τις δυσκολίες που καλείται το θύμα να αντιμετωπίσει κατά τη διαδικασία αυτή, ακόμα κι όταν δεν λείπει η καλή προαίρεση των αρμόδιων αρχών και υπηρεσιών. Παραμένει τέλος το ερώτημα εάν οι νομοθετικές αυτές παρεμβάσεις θα είναι σε θέση να καταπολεμήσουν τα περιστατικά ρατσιστικής βίας στα οποία εμπλέκονται ένστολοι όταν αυτά λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο μιας καθημερινής πρακτικής έναντι των αλλοδαπών και χωρίς την παρουσία μαρτύρων.

Η εξοικείωση της ελληνικής κοινωνίας με τη βία και την στοχοποίηση ατόμων λόγω της διαφορετικότητάς τους τεκμηριώνεται επαρκώς αν λάβουμε υπόψη μας τις τρεις βασικές ποιοτικές τάσεις των περιστατικών τα οποία κατέγραψε το Δίκτυο κατά το 2014.

Πρώτον, παρά την ποινική αντιμετώπιση εγκληματικών ενεργειών με ρατσιστικό κίνητρο μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, **οι επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών εξακολουθούν να αποτελούν την πλειοψηφία των καταγραφών**. Αν και η ένταση των επιθέσεων παρουσιάζει μείωση, το μοτίβο της οργανωμένης επίθεσης από ομάδες ατόμων και η άσκηση σωματικής βίας δεν έχουν εκλείψει.

Δεύτερον, παρατηρείται διάχυση της βίας που στοχοποιεί άτομα λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού τους ή της ταυτότητας φύλου. **Αριθμητικά σημαντικές είναι οι καταγραφές επιθέσεων από ομάδες ατόμων κατά ΛΟΑΤΚΙ ατόμων² και ομόφυλων ζευγαριών** με εμφανή την πρόθεση εξευτελιστικής μεταχείρισης. Επιπλέον, καταγράφηκαν σκληρές επιθέσεις στις περιπτώσεις που το θύμα στοχοποιήθηκε λόγω ταυτότητας φύλου.

Τρίτον, **ιδιαίτερος ανησυχητική παραμένει η εμπλοκή ένστολων σε περιστατικά ρατσιστικής βίας**, τα οποία φανερώνουν την έως σήμερα αδυναμία αποτελεσματικής αντιμετώπισης των περιπτώσεων στις οποίες δεν τηρείται η νομιμότητα. Το Δίκτυο οφείλει να επαναλάβει ότι η ατιμωρησία για τέτοιου είδους πρακτικές ενισχύεται από την ανυπαρξία αποτελεσματικού ανεξάρτητου μηχανισμού διερεύνησης των καταγγελιών για την αστυνομική αυθαιρεσία, με αποτέλεσμα να υπονομεύονται σε ένα μεγάλο βαθμό οι προσπάθειες αντιμετώπισης του ρατσιστικού εγκλήματος από την ελληνική Πολιτεία.

Στις επόμενες ενότητες, θα παρουσιαστούν στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (I) και στη συνέχεια θα αναλυθούν τα στοιχεία των περιστατικών τα οποία καταγράφηκαν κατά το 2014, ως προς τα γενικά τους χαρακτηριστικά και κατά ομάδα θυμάτων και θυτών (II) και ως προς τις σχετικές καταγγελίες και την αντίδραση των αρχών (III). Τέλος, παρατίθενται οι συστάσεις του Δικτύου προς την Πολιτεία.

² Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφιφυλόφιλοι, Τρανς, Κουήρ, Ίντερσεξ.

I. Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Η διεύρυνση των θεσμικών παρεμβάσεων του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας στη διαχείριση των εγκλημάτων μίσους επιβάλλει για λόγους διαφάνειας και ευαισθητοποίησης του ευρύτερου κοινού την παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών του.

A. Θεσμικές επισημάνσεις

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την πέμπτη κατά σειρά έκθεση του Δικτύου. Από τον Οκτώβριο του 2011, χρονικό σημείο εκκίνησης της έναρξης των καταγραφών, έως σήμερα, η δράση του Δικτύου έχει διευρυνθεί και ενδυναμωθεί. Υπενθυμίζεται ότι η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας προωθήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) σε συνέχεια δύο σημαντικών διαπιστώσεων: α) της απουσίας επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων οι οποίοι καταγράφουν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά ρατσιστικής βίας σε βάρος προσώπων τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους. Η συμπλήρωση της ενοποιημένης φόρμας καταγραφής του Δικτύου βασίζεται στην επαφή με το θύμα και τη μαρτυρία του, και χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο για χρήση από το Δίκτυο με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των εγκλημάτων μίσους.

Για τους σκοπούς του Δικτύου, περιστατικά ρατσιστικής βίας θεωρούνται εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των *υπερασπιστών* ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας.

Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες ή/και έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Δίκτυο αποτελεί ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξιθρησκεία, καθώς και η δράση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας. Εκτός από τους συντονιστές, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο Δίκτυο συμμετέχουν 36 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων ως παρατηρητές³. Οι συμμετέχοντες φορείς αναγνωρίζουν και επιδιώκουν

³ Στο Δίκτυο συμμετέχουν οι ακόλουθες ΜΚΟ: Αίτημα, Αντιγόννη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, Άρσις, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης

ως κοινό στόχο την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας καθώς και όλων των πράξεων που τελούνται από μίσος προκαλούμενο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου και αναπηρίας.

Στο πλαίσιο επιδίωξης του κοινού σκοπού, το Δίκτυο: i) διατυπώνει συστάσεις προς τις Ελληνικές αρχές σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή νομοθεσία προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ii) προωθεί την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, iii) διαβουλεύεται ως προς ειδικά ζητήματα σχετικά με τη ρατσιστική βία, iv) ενισχύει την συνεργασία με άλλους φορείς οι οποίοι επιδιώκουν την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας. v) οργανώνει και συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών αλλά και αρμόδιων θεσμικών φορέων για ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση, την καταγραφή και την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους.

B. Μεθοδολογία και στόχοι του Δικτύου

Αρκετοί λόγοι επιτρέπουν στο Δίκτυο να αισθάνεται ικανοποίηση για την εξέλιξη της έως τώρα δράσης του. Αρκεί να θυμηθούμε ότι κατά την εκκίνηση, η κυρίαρχη θέση της Πολιτείας ήταν ότι δεν υπήρχε ρατσιστική βία. Στη συνέχεια και με την συνδρομή των στοιχείων που κατέγραψε το Δίκτυο, το κράτος απέδωσε τη ρατσιστική βία σε μεμονωμένες περιπτώσεις ατόμων. Η πραγματικότητα, όπως αυτή προέκυψε από τη δημοσιοποίηση και την καταγγελία περιστατικών, ανέτρεψε την θέση ότι η ρατσιστική βία προέρχεται από ομάδες ασύνδετες μεταξύ τους και μάλιστα κατέδειξε την αξιοπιστία των καταγραφών από το Δίκτυο. Το μοτίβο των επιθέσεων που πρώτο το Δίκτυο κατέγραψε και δημοσιοποίησε απέδειξε ότι οι δράστες δεν δρούσαν τυχαία και χωρίς συντονισμό.

Προσφύγων και Μεταναστών, "Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα" - Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνικό Παρατηρητήριο Συμφωνιών του Ελσίνκι, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, Θετική Φωνή, Ιατρική Παρέμβαση, Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», Κέντρο Συμπαράστασης Παλιννοστούντων και Μεταναστών-Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών (Πάτρα), Κόσμος χωρίς Πολέμους και Βία, ΛΑΘΡΑ; - Επιτροπή αλληλεγγύης στους πρόσφυγες Χίου, ΜΕΤΑδραση, Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, Ομάδα Νομικών για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών (Θεσσαλονίκη), Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ), Πρωτοβουλία για τα Δικαιώματα των Κρατούμενων, Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Φόρουμ Μεταναστών Κρήτης, Act Up Hellas, ASANTE, Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, PRAKSIS, YsMedia, καθώς και ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων ως παρατηρητές.

Εκτός από την συμβολή του στην αναγνώριση του ζητήματος της ρατσιστικής βίας, το Δίκτυο κλήθηκε από τις ανακριτικές αρχές να συμβάλει ενεργά στη διερεύνηση διαφόρων εγκληματικών πράξεων. Παρά τη θεσμική αναγνώριση της αξιοπιστίας του από εθνικούς και διεθνείς φορείς⁴, **το Δίκτυο δεν σταματά να τονίζει από την αρχή της ύπαρξής του ότι οι καταγραφές του καλύπτουν ένα μέρος των επιθέσεων**, δεδομένου ότι καταγράφει περιστατικά μόνο βάσει της μαρτυρίας του ίδιου του θύματος και οι οργανώσεις-μέλη του Δικτύου δεν δρουν σε όλη την ελληνική επικράτεια. Ωστόσο η πείρα του ίδιου του Δικτύου σχετικά με το έγκλημα μίσους στην Ελλάδα βαθαίνει και εμπλουτίζεται, ενώ συνιστά την πληρέστερη αποτύπωση των ποιοτικών τάσεων της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα.

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας επαναλαμβάνει ότι παρά τα θετικά βήματα από την Πολιτεία σχετικά με την αναγνώριση, καταγραφή και αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους, η συγκριτική τους επισκόπηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποδεικνύει ότι το στοιχείο της καταγραφής δεν έχει κερδηθεί και οι καταγγελίες παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση. **Πρόκειται για ένα είδος αφανούς εγκληματικότητας, το οποίο ενώ φαινομενικά στοχοποιεί συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, καταλήγει να πλήττει την κοινωνία στο σύνολό της.** Απόδειξη αποτελούν η εδραίωση ξενοφοβικών και ακραίων ιδεολογιών στο εκλογικό σώμα, καθώς και η στοχοποίηση πληθυσμιακών ομάδων, όπως τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ.

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας τελεί σε αναμονή της εμπέδωσης από τις αρμόδιες αρχές των ρυθμίσεων της ΚΥΑ 30651/2014, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλα τα θύματα, καθώς και του Ν. 4285/2014, ώστε να διερευνάται αποτελεσματικά το ρατσιστικό κίνητρο τόσο στο στάδιο της διαταχθείσας από την Εισαγγελία προκαταρκτικής εξέτασης όσο και στο στάδιο της αυτεπάγγελτης αστυνομικής προανάκρισης. Εκτός από την προσπάθεια του Δικτύου να καταγράψει περισσότερα περιστατικά και να αναδείξει τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, είναι πρόθυμο να συνδράμει κατά το εφικτό σε όλα τα στάδια αντιμετώπισης του εγκλήματος μίσους. Δεν έχει όμως τον στόχο να υποκαταστήσει την Πολιτεία στην υποχρέωσή της να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των πρόσφατων νομοθετικών ρυθμίσεων και τη διάδοσή τους εντός των ευάλωτων και στοχοποιούμενων ομάδων, καθώς και να εντατικοποιήσει την προσπάθεια αντιμετώπισης και δίωξης των εγκλημάτων μίσους χωρίς εξαιρέσεις. Τα κενά στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους διαβρώνουν την κοινωνική συνοχή, τροφοδοτούν τις κοινωνικές αντιθέσεις και πολώνουν την συζήτηση σχετικά με την ομαλή και ουσιαστική ένταξη της διαφορετικότητας στο βίο της χώρας.

⁴ Για την πλέον πρόσφατη και εκτενή χρήση των στοιχείων του Δικτύου, βλ. Έκθεση της ECRI για την Ελλάδα (πέμπτος κύκλος επιτήρησης)(2015), παρ. 61-67, 69 και 72. Για παλαιότερες αναφορές, βλ. www.rvrn.org

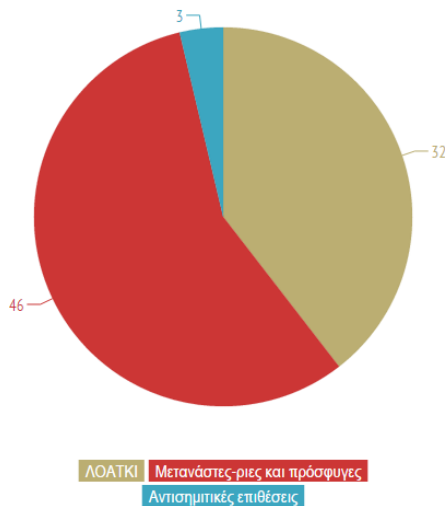
II. Ανάλυση στοιχείων των καταγραφών από το Δίκτυο

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται τα γενικά χαρακτηριστικά των περιστατικών τα οποία καταγράφηκαν κατά το 2014 (Α). Στη συνέχεια ακολουθεί ειδική ανάλυση ανά στοχοποιούμενη ομάδα, δηλαδή προσφύγων και μεταναστών (Β), ατόμων ΛΟΑΤΚΙ (Γ) και αντισημιτικών επιθέσεων (Δ). Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις, ειδική αναφορά γίνεται στα περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι (Ε).

A. Γενικά χαρακτηριστικά

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2014, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε, μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα, 81 περιστατικά ρατσιστικής βίας με περισσότερα από 100 θύματα⁵, εκ των οποίων:

Λόγος στοχοποίησης

μετανάστες-ριες ή πρόσφυγες λόγω εθνικής προέλευσης ή χρώματος, στα **32** στοχοποιήθηκαν **ΛΟΑΤΚΙ άτομα** (εξ αυτών σε 3 περιστατικά τα θύματα ήταν αλλοδαποί οι οποίοι στοχοποιήθηκαν λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και λόγω εθνικής προέλευσης ή χρώματος) και σε **3 αντισημιτικά περιστατικά** βεβηλώθηκαν ιερός χώρος και σύμβολα (2 κατά του μνημείου Ολοκαυτώματος στην Αθήνα και 1 κατά του Εβραϊκού νεκροταφείου στη Λάρισα).

Ο κύριος όγκος των καταγραφών, ως προς τις επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών, προέρχεται από την οργάνωση PRAKSIS και τους Γιατρούς του Κόσμου που προσφέρουν ιατροκοινωνικές υπηρεσίες. Οι περισσότερες καταγραφές ομοφοβικών και τρανσοφοβικών επιθέσεων προέρχονται από την οργάνωση Colour Youth -

Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.

Γεωγραφική διασπορά: 43 περιστατικά έλαβαν χώρα στην Αθήνα, κυρίως σε περιοχές του κέντρου όπως ο Άγιος Παντελεήμονας, η Αττική, η πλατεία Αμερικής, το Πεδίο του Άρεως

⁵ Σημειώνεται ότι το Δίκτυο καταγράφει περιστατικά ρατσιστικής βίας βάσει της μαρτυρίας του θύματος. Σε κάποια περιστατικά εμπλέκονται περισσότερα θύματα τα οποία δεν είναι πάντα δυνατόν να καταμετρηθούν με ακρίβεια. Επισημαίνεται επίσης ότι κάποια περιστατικά ομοφοβικής βίας στρέφονται κατά ζευγαριών και παρόλο που θεωρείται και υπολογίζεται κατά την καταμέτρηση ως ένα περιστατικό, τα θύματα είναι 2 άτομα.

και άλλες περιοχές γύρω από την Ομόνοια. Οι επιθέσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου έλαβαν χώρα στο Σύνταγμα και στις περιοχές πλησίον του κέντρου, όπως το Παγκράτι, ο Κεραμικός, ο Βοτανικός και το Γκάζι. Άλλες **7 καταγράφηκαν στο νομό Αττικής** πέραν του Δήμου Αθηναίων. Επίσης, καταγράφηκαν **17** περιστατικά στην **Πάτρα**, **3** περιστατικά στη **Θεσσαλονίκη**, **1** περιστατικό στο παζάρι **Μανωλάδας** Ηλείας, **1** στον νομό **Ηρακλείου** και **1** στο νομό **Ρεθύμνου** Κρήτης, ενώ καταγραφές υπάρχουν επίσης στην **Κόρινθο**, στο **Κιλκίς**, στη **Λάρισα** και στην **Ορεστιάδα**.

Η πλειονότητα των περιστατικών έλαβε χώρα σε **δημόσιους χώρους** και **6 περιστατικά** έλαβαν χώρα **εντός μέσων μαζικής μεταφοράς και ταξί**, ενώ για πρώτη φορά καταγράφηκαν επιθέσεις σε χώρους ιδιαίτερης θρησκευτικής και συμβολικής αξίας. Επίσης, καταγράφηκαν **2 περιστατικά σε σχολεία**. **6** περιστατικά συνέβησαν σε χώρους **κράτησης**: **3** περιστατικά που έλαβαν χώρα εντός του Κέντρου Κράτησης της Αμυγδαλέζας, (εκ των οποίων τα **2** συνδέονται με ομοφοβικές επιθέσεις), **2** που συνέβησαν στο Α.Τ. Ομονοίας και **1** σε Α.Τ. της Πάτρας.

Χαρακτηριστικά των επιθέσεων: Στην πλειονότητα των περιστατικών προκλήθηκαν **σωματικές βλάβες** στα θύματα (**49** περιστατικά). Εξ αυτών, καταγράφηκαν **6 περιστατικά** στα οποία τα θύματα υπέστησαν **βαριές σωματικές βλάβες**, οι οποίες συνδυάστηκαν με απειλές, εξύβριση, φθορά ξένης περιουσίας και κλοπές. Σε **16** περιστατικά τα θύματα υπέστησαν **απλές σωματικές βλάβες**, ενώ σε **27 περιστατικά** οι απλές σωματικές βλάβες **συνδυάστηκαν με εξύβριση, απειλές, κλοπή και διατάραξη οικιακής ειρήνης**. Ακόμα, καταγράφηκαν **3 περιστατικά εμπρησμού** (**2** σε οικία και **1** στο κατάστημα του θύματος). Καταγράφηκαν επίσης **24 περιστατικά λεκτικής βίας** (εξύβριση, απειλές), εκ των οποίων **2** συνδυασμένα με διατάραξη οικιακής ειρήνης και **1** με φθορά ξένης περιουσίας. **2** περιστατικά εξύβρισης έλαβαν χώρα μέσω Διαδικτύου. **38** περιστατικά έλαβαν χώρα **τις βραδινές ώρες ή κατά τη διάρκεια της νύχτας**, ενώ **23 περιστατικά** έλαβαν χώρα **κατά τη διάρκεια της ημέρας** (στα υπόλοιπα περιστατικά δεν έχει καταγραφεί ώρα συμβάντος).

Κίνητρο: Στην πλειοψηφία των περιστατικών τα θύματα αναφέρουν ως λόγο της επίθεσης το γεγονός ότι ήταν αλλοδαποί, και ότι στοχοποιήθηκαν λόγω της **αλλοδαπότητάς** τους ή/και κάποιου άλλου συναφούς χαρακτηριστικού όπως το **χρώμα, η εθνοτική προέλευση ή η θρησκεία** (**26** θύματα ήταν μουσουλμανικής θρησκείας, **12** χριστιανοί ορθόδοξοι, **2** καθολικοί, ενώ σε **37** περιστατικά δεν δηλώθηκε θρησκεία).

Εγκλήματα μεικτού κινήτρου: Σε **13** καταγεγραμμένα περιστατικά, τα θύματα στοχοποιήθηκαν λόγω ρατσισμού ή προκαταλήψεων σε συνδυασμό και με άλλα κίνητρα. Τα περιστατικά μεικτών κινήτρων που καταγράφηκαν από το Δίκτυο αφορούν: *Πρώτον*, επιθέσεις προερχόμενες **από ένστολους** οι οποίες στοχοποίησαν ως επί το πλείστο **αιτούντες άσυλο αλλά και νόμιμα διαμένοντες αλλοδαπούς**. Σε **1** περιστατικό εξ αυτών, το θύμα ήταν **αλλοδαπός και ΑμεΑ**, γεγονός που περιήλθε σε γνώση του θύτη κατά τη διάρκεια του συμβάντος (βλ. κατωτέρω ενότητα σχετικά με περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι). *Δεύτερον*, στις περισσότερες περιπτώσεις μεικτού κινήτρου στις οποίες ο **θύτης ήταν πολίτης**, αλλοδαποί στοχοποιήθηκαν λόγω **διαφορετικού χρώματος ή σεξουαλικού**

προσανατολισμού. Τέλος, σε 1 περιστατικό ο θύτης ήταν ο **εργοδότης του θύματος.** Σε αυτή την περίπτωση, το θύμα υπέστη ακραία εργασιακή εκμετάλλευση, σε συνδυασμό με άρνηση πληρωμής, απειλές κατά της ζωής και κλοπή δημοσίων εγγράφων.

Θύματα: Από τα θύματα τα οποία ήρθαν σε επαφή με τα μέλη του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας σε **62** περιστατικά ήταν **άνδρες**, σε **16** περιστατικά ήταν **γυναίκες**, εκ των οποίων οι **10 ήταν τρανς.** Ο μέσος όρος ηλικίας των θυμάτων είναι τα 27 έτη. Για πρώτη φορά το Δίκτυο κατέγραψε 3 περιστατικά ρατσιστικής βίας κατά της **ισραηλιτικής κοινότητας.**

Δράστες: Σε **68** περιστατικά οι δράστες των επιθέσεων που καταγράφηκαν ήταν **άνδρες** και σε **4** περιστατικά ήταν **γυναίκες.** Σε **4** περιστατικά οι επιθέσεις προέρχονται από **μεικτές ομάδες ανδρών και γυναικών.** Στις υπόλοιπες περιπτώσεις οι δράστες δεν ήταν ορατοί/αντιληπτοί από τα θύματα (π.χ. περίπτωση βεβήλωσης ιερών χώρων). Στις περιπτώσεις επιθέσεων από ομάδες στις οποίες συμμετέχουν γυναίκες, πρόκειται είτε για άτομα τα οποία διαβιούν πλησίον του θύματος, είτε για ομάδες νέων ανθρώπων. Στην πρώτη περίπτωση emπίπτει οικογένεια που εκμισθώνει διαμέρισμα σε οικογένεια αλλοδαπών καθώς και οι περίοικοι στη γειτονιά όπου το θύμα διατηρεί μπαρ. Στη δεύτερη περίπτωση emπίπτουν επιθέσεις από ομάδες νεαρών σε μέσα μαζικής μεταφοράς και στο σχολείο κατά τη διάρκεια του διαλείμματος.

Ο μέσος όρος ηλικίας των δραστών, στις περιπτώσεις που τα θύματα ήταν σε θέση να υπολογίσουν κατά προσέγγιση, κυμαίνεται στα 27 χρόνια. Οι δράστες είναι στη **συντριπτική τους πλειοψηφία Έλληνες.** Καταγράφονται επίσης **2** επιθέσεις από **μεικτές** εθνοτικά ομάδες, όπως π.χ. επίθεση ομάδας με τη συμμετοχή Ελλήνων και Αλβανικής καταγωγής δραστών στο κέντρο της Αθήνας και άλλες **5** επιθέσεις, στις οποίες πιθανολογείται ότι οι θύτες είναι **αλλοδαποί.** Σε **15** επιθέσεις αναφέρεται **ένας μόνο θύτης.** Οι **59** επιθέσεις έγιναν από **ομάδες των 2-10 ατόμων.**

B. Καταγραφές επιθέσεων κατά προσφύγων και μεταναστών-ριών

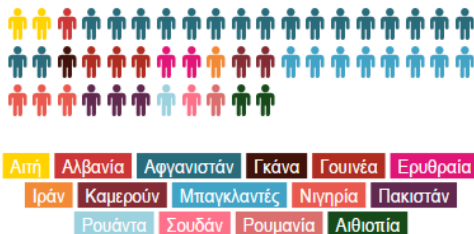
Οι επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών αποτελούν την πλειονότητα των περιστατικών τα οποία καταγράφηκαν από το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (**46** περιστατικά στα οποία τα θύματα στοχοποιήθηκαν **αποκλειστικά λόγω εθνικής προέλευσης ή χρώματος** και **3** περιστατικά στα οποία το κίνητρο ήταν μεικτό, δηλαδή τα θύματα στοχοποιήθηκαν **λόγω προέλευσης ή χρώματος και σεξουαλικού προσανατολισμού**, ενώ στα **7** στοχοποιήθηκαν **περισσότερα από ένα θύματα**). Πρόκειται για **32** περιστατικά **απλών σωματικών βλαβών**, συνδυαζόμενες με **απειλές, εξύβριση, φθορά ξένης περιουσίας και κλοπές**, ενώ σε **5** περιστατικά τα θύματα υπέστησαν **βαριές σωματικές βλάβες.** Στις **23** περιπτώσεις, η επίθεση έγινε από **ομάδα ατόμων.** Σε αρκετές περιπτώσεις, το μοτίβο επίθεσης παραπέμπει στο **μοτίβο δράσης εξτρεμιστικών ομάδων** των προηγούμενων ετών. Παρά την απουσία στις περισσότερες περιπτώσεις εμφανών διακριτικών στοιχείων που θα ταύτιζαν τους δράστες με μέλη εξτρεμιστικών ομάδων ή με την

καταγεγραμμένη κατά τα προηγούμενα έτη πρακτική των ταγμάτων ασφαλείας, κοινό στοιχείο των επιθέσεων αποτελεί η άσκηση έντονης βίας, η αριθμητική υπεροχή των δραστών ως προς το θύμα και η ρητή στοχοποίηση του θύματος λόγω εθνικής προέλευση του θύματος ή/και λόγω χρώματος.

Επομένως, ενώ οι δράστες στην **συντριπτική τους πλειοψηφία δεν επικαλούνται** κατά τη διάπραξη του εγκλήματος με κάποιο τρόπο (είτε ρητώς, είτε με την περιβολή τους και την χρήση διακριτικών) την **Χρυσή Αυγή ή τη συμμετοχή τους σε άλλη οργανωμένη ομάδα**, από την περιγραφή των περιστατικών προκύπτει ότι **η δράση οργανωμένων ομάδων δεν έχει εκλείψει**. Ενδεικτικά παρατίθεται απόσπασμα από την περιγραφή περιστατικού το οποίο συνέβη τον Σεπτέμβριο 2014.

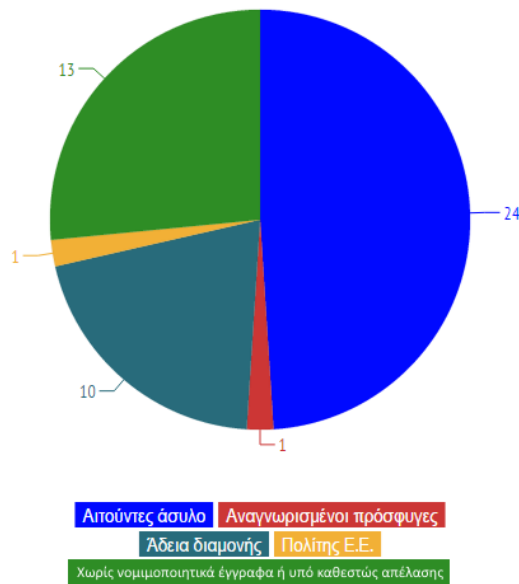
« (...) Εκείνη τη στιγμή μας πλησίασαν άλλοι τέσσερις άντρες που τον ήξεραν. Οι πιο πολλοί φορούσαν μαύρες μπλούζες, κανείς δεν είχε καλυμμένο το πρόσωπό του. Μου είπαν να πάω μαζί τους. Τους είπα όχι και δοκίμασα να φύγω αλλά με κράτησαν και με τράβηξαν μαζί τους. Ένας μου κρατούσε τα χέρια και ένα άλλος μου είχε κλείσει το στόμα. Με πήγαν σε ένα κτίριο που παλιότερα ήταν σχολείο εκεί κοντά. Σε ένα σημείο τα κάγκελα ήταν λυγισμένα. Μου είπαν να περάσω μέσα από τα κάγκελα. Εγώ αρνήθηκα. Κάποιος με χτύπησε στο κεφάλι και έπεσα με το πρόσωπο πάνω στα κάγκελα. Με έβαλαν μέσα και άρχισαν να με χτυπάνε όλοι μαζί σε όλο μου το σώμα. Κάποιοι φορούσαν σιδερογροθιές. Όταν έπεσα κάτω συνέχισαν να με κλωτσάνε σε όλο το σώμα. Φώναζα βοήθεια αλλά κανείς δε με άκουγε. Μου φώναζαν να σκάσω. Με χτυπούσαν περίπου 10 με 15 λεπτά. Έχασα τις αισθήσεις μου από τα χτυπήματα. Δεν ξέρω πόση ώρα έμεινα αναισθητός. Κάποια στιγμή άρχισα να ανακτώ τις αισθήσεις μου. Δε μπορούσα να καταλάβω τι ώρα ήταν, ούτε να ανοίξω τα μάτια μου. Εκείνη την ώρα με πλησίασε ένα ηλικιωμένος κύριος με ένα σκυλί. Με ρώτησε τι έγινε και μου είπε να καλέσω την αστυνομία. Εγώ δοκίμασα να σηκωθώ και να βγω από τα κάγκελα αλλά έπεσα. Σηκώθηκα ξανά και κατάφερα να βγω αλλά πονούσα πολύ. Δε μπορούσα να βρω το κινητό μου, το πορτοφόλι μου (μέσα είχα 48 ευρώ, μερικές φωτογραφίες και αριθμούς τηλεφώνων) και την κάρτα ασύλου μου. Δέκα λεπτά αργότερα ήρθε ένα περιπολικό. Οι αστυνομικοί με είδαν και ειδοποίησαν ασθενοφόρο. Μέσα στο ασθενοφόρο λιποθύμησα ξανά. Όταν συνήλθα και πάλι ήμουν σε δωμάτιο στο Νοσοκομείο του Ευαγγελισμού».

Εθνικότητες θυμάτων μεταναστών και προσφύγων

Θύματα: Τα θύματα των περιστατικών που καταγράφηκαν κατά το 2014 προέρχονταν από την **Αιθιοπία** (2), την **Αϊτή** (2), την **Αλβανία** (1), το **Αφγανιστάν** (18), την **Γκάνα** (1), τη **Γουινέα** (3), την **Ερυθραία** (2), το **Ιράν** (1), το **Καμερούν** (2), το **Μπαγκλαντές** (8), τη **Νιγηρία** (3), το **Πακιστάν** (3), τη **Ρουάντα** (1) και το **Σουδάν** (1). Επίσης, 1 θύμα ήταν πολίτης της **Ρουμανίας**.

Νομικό Καθεστώς

Το νομικό καθεστώς των παραπάνω θυμάτων (κατά την περίοδο της καταγραφής τους από το Δίκτυο): **24** ήταν **αιτούντες άσυλο**, **1** **αναγνωρισμένος πρόσφυγας**, **10** με **νόμιμη άδεια διαμονής**, **1** πολίτης της **Ευρωπαϊκής Ένωσης**, ενώ **13** ήταν **χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ή υπό καθεστώς απέλασης**.

Περαιτέρω ενέργειες (καταγγελία των περιστατικών): Τα θύματα **20** περιστατικών **δεν επιθυμούν να προβούν σε περαιτέρω ενέργειες** ή να καταγγείλουν τον περιστατικό, είτε γιατί φοβούνται την περαιτέρω στοχοποίησή τους από τους ίδιους ή άλλους δράστες, είτε γιατί ανησυχούν για τις επιπτώσεις στο καθεστώς τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το θύμα εκφράζει δυσπιστία ως προς τις αρχές, ενώ σε **2 περιστατικά** τα θύματα αναφέρουν ότι

αποθαρρύνθηκαν από την αστυνομία. Σε **12 περιπτώσεις**, τα θύματα έχουν προβεί σε **καταγγελία**, και σε **5** περιστατικά εξ αυτών έχει κινηθεί η **ποινική διαδικασία**. Τα θύματα **10** περιστατικών δήλωσαν ότι **επιθυμούν να προβούν σε καταγγελία**, αλλά δεν το είχαν πράξει κατά την χρονική στιγμή της καταγραφής.

Δράστες: Σε **44** επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών, οι θύτες ήταν **άνδρες, κυρίως ηλικίας 20-30 και Έλληνες**. Σε **2** περιστατικά οι δράστες ήταν **γυναίκες** μεγαλύτερης ηλικίας (περίπου 50 ετών) και με ελληνική ιθαγένεια. Τέλος, σε **2** περιστατικά, η επίθεση προήλθε από **μεικτή ομάδα**. Σε ένα περιστατικό δεν έχει καταγραφεί το φύλο του δράστη.

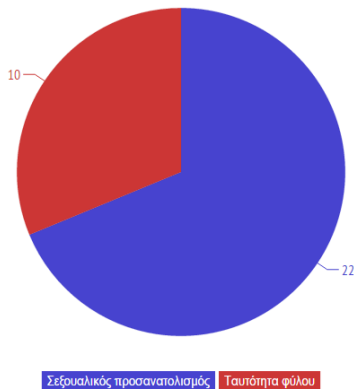
Γ. Καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ

Κατά τη διάρκεια του 2014 **αυξήθηκαν θεαματικά** οι καταγραφές ομοφοβικών και τρανσοφοβικών επιθέσεων, δηλαδή επιθέσεων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού των θυμάτων ή/και της ταυτότητας φύλου τους. Η αύξηση των καταγραφών συμπίπτει με την **έντονη δραστηριοποίηση μελών του Δικτύου** στο πεδίο αυτό και δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι κατά τα προηγούμενα έτη δεν λάμβαναν χώρα τέτοιου είδους επιθέσεις. Αντιθέτως, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας τονίζει ότι όπως και για

τις υπόλοιπες κατηγορίες επιθέσεων, οι καταγραφές αυτές αποτελούν την **κορυφή του παγόβουνου**, δεδομένης της σχετικά περιορισμένης προς το παρόν γεωγραφικής διασποράς των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που καταγράφουν.

1. Επιθέσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού

Καταγραφές επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ

Από τα **22** περιστατικά επιθέσεων με **29** θύματα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, οι θύτες εξύβρισαν και προκάλεσαν **σωματικές βλάβες στα θύματα σε 7** περιστατικά⁶. Τα θύματα δέχτηκαν γρονθοκοπήματα, βίαιες απωθήσεις σε συνδυασμό με πράξεις έντονου συμβολικού χαρακτήρα οι οποίες συνιστούν εξευτελιστική μεταχείριση. Σε **1** περιστατικό το θύμα χρειάστηκε **ράμματα στο πρόσωπο** και σε **1** περιστατικό το θύμα υπέστη **τριπλό κάταγμα στον αστράγαλο**. Τα θύματα υπέστησαν **εξύβριση σε 12** περιπτώσεις. Σε **3** περιστατικά, η εξύβριση συνδυάστηκε με **απειλές λεκτικού ή σωματικού τύπου** κατά των θυμάτων, οι οποίες στοχεύουν την σωματική τους ακεραιότητα. Σε **1** περιστατικό η λεκτική **απειλή με στόχο την ζωή του θύματος** διατυπώθηκε με την επιγραφή σε τοίχο και συνδυάστηκε επομένως με **φθορά ξένης ιδιοκτησίας και διατάραξη οικιακής**

ειρήνης. Σε **2** περιστατικά, η λεκτική επίθεση έλαβε χώρα **μέσω του διαδικτύου**. Στη μία εξ αυτών των περιπτώσεων, το ανήλικο θύμα δέχτηκε εξύβριση και απειλές από **παλιό συμμαθητή** του.

Θύματα: Τα θύματα είναι στην συντριπτική πλειοψηφία **άνδρες, ηλικίας 15 - 48 ετών**. Από το σύνολο των θυμάτων ομοφοβικών επιθέσεων, **25** άτομα έχουν **ελληνική ιθαγένεια**, ενώ **2** θύματα προέρχονταν από την **Αϊτή**, **1** από το **Πακιστάν** και **1** άτομο από την **Κύπρο**. Τα θύματα **14** περιστατικών έχουν πέσει **θύματα και άλλων** περιστατικών βίας στο παρελθόν. **2** θύματα είναι **αιτούντες άσυλο** και **1** θύμα τελεί **υπό καθεστώς απέλασης**.

Περαιτέρω ενέργειες: Τα θύματα **4** περιστατικών αναζητούν **ψυχοκοινωνική υποστήριξη**, ενώ τα θύματα **9** επιθέσεων **δεν επιθυμούν** να προβούν σε περαιτέρω ενέργειες (εκ των οποίων μόνο **1** θύμα εκφράζει την ικανοποίησή του για την υποστήριξη εντός του σχολικού περιβάλλοντος). Μόνο τα **θύματα 3** περιστατικών **θέλουν να προβούν σε καταγγελία**. Τέλος, **2** περιστατικά έχουν **ήδη καταγγελθεί**.

⁶ Ο αριθμός των θυμάτων προκύπτει κατά προσέγγιση, δεδομένου ότι σε κάποια περιστατικά κατά ομάδας ατόμων, δεν ήταν πάντα δυνατόν να καταμετρηθούν με ακρίβεια τα θύματα και να καταγραφούν ποιοτικά στοιχεία γι'αυτά. Επίσης, ενώ κάθε περιστατικό ομοφοβικής βίας κατά ζεύγους υπολογίστηκε ως ένα περιστατικό, καταμετρήθηκαν 2 θύματα.

Δράστες: Σε **19** περιστατικά, οι δράστες είναι **άνδρες, ηλικίας 15-35 ετών, κυρίως Έλληνες**. Σε **1** περιστατικό ο δράστης ήταν **γυναίκα** και σε **2** περιστατικά, η ομάδα των δραστών ήταν **μεικτή**. Σε **1** περιστατικό ο δράστης έγραψε την απειλή κατά του θύματος στον τοίχο της οικίας του χωρίς να γίνει αντιληπτός.

Ενδοσχολικά περιστατικά: **2** περιστατικά ομοφοβικών επιθέσεων έλαβαν χώρα εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Παρά το μικρό δείγμα καταγραφών στο συγκεκριμένο πεδίο, τα στοιχεία παρουσιάζουν ενδιαφέρον ως προς την αντιμετώπιση του περιστατικού από την σχολική κοινότητα. Στο **πρώτο περιστατικό**, η σωματική και λεκτική επίθεση έγινε από συμμαθητή του θύματος και **η σχολική κοινότητα στήριξε το θύμα**, με αποτέλεσμα ο μαθητής να εκφράζει ικανοποίηση για την τελική έκβαση του συμβάντος. Αντιθέτως, στην περίπτωση του **δεύτερου περιστατικού**, ενώ αυτό προερχόταν από ομάδα μαθητών ηλικίας **18 ετών** και εμπεριείχε συμπεριφορές με στόχο το δημόσιο εξευτελισμό του θύματος, οι εκπαιδευτικοί, στους οποίους προσέφυγε το θύμα, **δεν προέβησαν σε καμία περαιτέρω ενέργεια**. Το συγκεκριμένο άτομο δήλωσε ότι ζητά ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

2. Επιθέσεις κατά διεμφυλικών

Καταγράφηκαν επίσης **10** επιθέσεις λόγω **ταυτότητας φύλου**. Σε όλα τα περιστατικά σημειώνεται ο στόχος των θυτών να εκφράσουν **με έντονο τρόπο την περιφρόνησή τους για το θύμα**. Εξ αυτών, **8** περιστατικά αφορούν **συνδυαστικά εξύβριση, απειλές, πρόκληση σωματικών βλαβών και διατάραξη οικιακής ειρήνης**. Σε **ένα** εξ αυτών το θύμα έπεσε θύμα **αρπαγής, σωματικής βλάβης και κλοπής**. Σε **2** περιστατικά τα θύματα δέχτηκαν **εξύβριση και απειλές**.

Θύματα επιθέσεων κατά διεμφυλικών: Τα θύματα των επιθέσεων λόγω ταυτότητας φύλου είναι **9** **τρανς γυναίκες** με ελληνική ιθαγένεια και **1** **τρανς γυναίκα** με πακιστανική ιθαγένεια.

Περαιτέρω ενέργειες: Σε **2** περιστατικά, το θύμα δεν θέλει να προβεί σε **περαιτέρω ενέργειες**, σε **1** περιστατικό θέλει να προβεί σε καταγγελία αλλά δεν το είχε πράξει κατά την χρονική στιγμή της καταγραφής, ενώ **7** περιστατικά **καταγγέλλθηκαν** στην αστυνομία και για **4** περιστατικά έχει κινηθεί η **ποινική διαδικασία**.

Δράστες επιθέσεων κατά διεμφυλικών: Οι δράστες είναι **άνδρες (9** περιστατικά), **ηλικίας 20-30 ετών (5** περιστατικά) και **άνω των 40 ετών σε 3** περιστατικά (σε **2** περιστατικά δεν έχει δηλωθεί η ηλικία του δράστη). Σε **1** περιστατικό ο δράστης ήταν γυναίκα. Από τα **8** **περιστατικά** στα οποία η ιθαγένεια των θυτών είναι γνωστή ή εικάζεται με σχετική ασφάλεια, οι δράστες ήταν στα **5 Έλληνες**, σε **1** περιστατικό ήταν **ελληνικής και αλβανικής καταγωγής**, σε **1** περιστατικό ήταν **πακιστανικής καταγωγής** και σε **1** περιστατικό ο δράστης ήταν νεαρός **αλβανικής καταγωγής**.

Δ. Καταγραφές αντισημιτικών επιθέσεων

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε **3 περιστατικά** βεβήλωσης χώρων με θρησκευτικό και συμβολικό χαρακτήρα. Δύο περιστατικά αφορούν στη **βεβήλωση του Μνημείου του Ολοκαυτώματος στην Αθήνα** με αντισημιτικά συνθήματα. Το τρίτο περιστατικό αφορά στην επιγραφή στον **τοιχο του εβραϊκού νεκροταφείου Λάρισας**, ιδιοκτησίας της ισραηλιτικής κοινότητας Λάρισας, αντισημιτικών, ναζιστικών και απειλητικών συνθημάτων. Πριν αποχωρήσουν οι δράστες φωτογραφήθηκαν ενώπιον του τοίχου και η φωτογραφία δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο που ανήκει σε οργάνωση με όνομα «Ανένταχτοι Μαιάνδριοι Εθνικιστές», τα μέλη της οποίας φορούν κουκούλες.

Η ιδιαιτερότητα αυτών των περιστατικών έγκειται στο γεγονός ότι δεν στοχοποιούνται συγκεκριμένα άτομα που ανήκουν στην εβραϊκή κοινότητα, αλλά η κοινότητα στο σύνολό της. Ωστόσο, ο στόχος των επιθέσεων αυτών είναι ευρύτερος και υπερβαίνει τα όρια της εβραϊκής κοινότητας. Τα περιστατικά αυτά συνιστούν μια ακόμα απόδειξη της δράσης νεοναζιστικών οργανώσεων στην Αθήνα και στην περιφέρεια. Όλα τα ως άνω περιστατικά καταγγέλλθηκαν στην αστυνομία.

Ε. Καταγραφές επιθέσεων με την εμπλοκή ένστολων

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας καταγράφει από την αρχή της λειτουργίας του τα περιστατικά στα οποία η αστυνομική βία συνδέεται με τη ρατσιστική βία, όπου δηλαδή υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία (εξύβριση, απειλές κ.α.) που καταδεικνύουν ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια βίαιων περιστατικών από ένστολους. Κατά το έτος 2014, καταγράφηκαν **21 περιστατικά** στα οποία οι δράστες ήταν ένστολοι είτε αποκλειστικά ή σε συνδυασμό με άλλους θύτες. Από αυτά τα περιστατικά, 13 έλαβαν χώρα στο δημόσιο χώρο, 6 σε χώρους κράτησης (Α.Τ. και Κέντρα Κράτησης), 2 σε εγκαταλελειμμένο ιδιωτικό χώρο.

Σε **17 περιστατικά** τα θύματα υπέστησαν **σωματικές βλάβες σε συνδυασμό με απειλές, εξύβριση, κλοπή, ενώ στα υπόλοιπα έγιναν αντικείμενο χλευασμού και απειλών**. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις, οι ένστολοι κατέφυγαν σε αδικαιολόγητη άσκηση βίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Πρόκειται για αυθαίρετες πρακτικές οι οποίες αποτυπώνουν κατά αντικειμενικό τρόπο την εξευτελιστική αντιμετώπιση των θυμάτων και την άνευ λόγου υπέρβαση εκ μέρους των ένστολων των ορίων άσκησης των καθηκόντων τους.

Τα περισσότερα θύματα (**περ. 20 θύματα σε 17 περιστατικά**) θεωρούν ότι στοχοποιήθηκαν **λόγω αλλοδαπότητας ή/και χρώματος, θρησκείας**, ενώ σε **1 περιστατικό** το θύμα θεωρεί ότι στοχοποιήθηκε **λόγω αλλοδαπότητας και αναπηρίας**. Στο συγκεκριμένο περιστατικό, το θύμα, αιτών άσυλο, είπε στο Δίκτυο ότι ενημέρωσε επιδεικνύοντας ιατρικές γνωματεύσεις τον αστυνομικό στο Α.Τ. στο οποίο είχε μεταφερθεί για εξακρίβωση των στοιχείων του για την κατάσταση της υγείας του και για την ανάγκη λήψης της φαρμακευτικής του αγωγής. Σύμφωνα με το θύμα, ο αστυνομικός αγνόησε περιπαικτικά τα στοιχεία αυτά και με τη χρήση γκλομπ χτύπησε το θύμα στο κεφάλι και στην αριστερή ωμοπλάτη. Το θύμα έχασε τις

αισθήσεις του και παρέμεινε λιπόθυμος για περίπου μισή ώρα. Λόγω της διάρκειας κράτησής του για την εξακρίβωση των στοιχείων του, δεν κατέστη δυνατό να επιβιβαστεί στο τελευταίο ΚΤΕΛ της ημέρας και να μεταβεί στον τόπο διαμονής του με αποτέλεσμα να μη λάβει την αγωγή του παρά την επόμενη ημέρα. Φαίνεται, επομένως, ότι ενώ η αναπηρία δεν αποτέλεσε το βασικό λόγο στοχοποίησης του θύματος, η τεκμηριωμένη επίκλησή της, όχι μόνο δεν απέτρεψε τον δράστη, αλλά μάλλον πυροδότησε την άσκηση σωματικής βίας.

Η επίδραση **στερεοτυπικών αντιλήψεων** στη διαχείριση της αστυνομικής εξουσίας αντανakλάται σε ένα περιστατικό, στο οποίο το θύμα στοχοποιήθηκε **λόγω εθνικής προέλευσης, χρώματος και φύλου**. Μία γυναίκα από τη Ρουάντα είπε ότι, κατά τη διάρκεια ελέγχου, ζήτησε από τους 3 αστυνομικούς να της απευθύνουν το λόγο ευγενικά, ένας εξ αυτών την εξύβρισε και την κατηγορήσε «για πορνεία και εγκλήματα». Το θύμα αντέκρουσε αυτές τις κατηγορίες και υπενθύμισε στους αστυνομικούς την υποχρέωσή τους να την προστατεύσουν. Σε απάντηση, δύο εκ των αστυνομικών την χτύπησαν. Στη συνέχεια το θύμα οδηγήθηκε στο Α.Τ., αφού της είχε αφαιρεθεί το κινητό, όπου και κρατήθηκε, πριν της αποδοθούν οι κατηγορίες της αντίστασης, επίθεσης κατά της αρχής και συκοφαντίας. Γίνεται, επομένως, αντιληπτό ότι όταν το θύμα προσπάθησε να καλλιεργήσει ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού, υπερίσχυσαν οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των αστυνομικών με αποτέλεσμα να πέσει θύμα σωματικών βλαβών, εξύβρισης και να κατηγορηθεί η ίδια ως θύτης.

Για πρώτη φορά, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε **2 περιστατικά** στα οποία τα θύματα στοχοποιήθηκαν από ένστολους **λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού**. Στη μία περίπτωση, το θύμα έγινε για μεγάλο χρονικό διάστημα αντικείμενο έντονης λεκτικής βίας και εξύβρισης από τους συγκρατούμενους του σε **Κέντρο Κράτησης Υψηκών Τρίτων Χωρών**, με την **υποκίνηση και τη συνδρομή των αστυνομικών**. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στην περίπτωση αυτή, το θύμα αισθάνεται ιδιαίτερος ευάλωτο και ανήμπορο να προστατεύσει τον εαυτό του για δύο λόγους: *πρώτον*, φοβάται ότι αν αντιδράσει, θα εμπλακεί σε επεισόδιο το οποίο θα έχει επίπτωση στο καθεστώς του και *δεύτερον*, η απόλυτη αριθμητική δύναμη των δραστών σε συνδυασμό με τις συνθήκες εγκλεισμού δημιουργούν μια ασφυκτική κατάσταση διαβίωσης, την οποία το θύμα προσπαθεί να μην επιδεινώσει.

Στο έτερο περιστατικό ρατσιστικής βίας από ένστολους κατά ατόμων λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, τα θύματα, ένα ομόφυλο ζευγάρι, αντέδρασαν σε ομοφοβικά σχόλια αστυνομικών. Σύμφωνα με τη μαρτυρία των θυμάτων, ακολούθησε ένα - κυρίως - λεκτικό επεισόδιο, κατά το οποίο τέσσερις αστυνομικοί ζήτησαν να ελέγξουν τις τσάντες των θυμάτων σε επιθετικό τόνο, ενώ ένας εξ αυτών προσπάθησε να τους «δειξει» πως θα ήταν η «πραγματική» βία, πιάνοντας το ένα εκ των θυμάτων από το ένα χέρι και «κολλώντας» τον βιαίως στον τοίχο.

Εκτός των ως άνω περιστατικών, στα περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι κυριαρχεί η εξής εικόνα: **υπήκοοι χωρών τρίτων χωρών, ανεξαρτήτως καθεστώτος διαμονής, εκτίθενται σε βίαιες συμπεριφορές εκ μέρους ορισμένων αστυνομικών και αξιωματικών άλλων σωμάτων ασφαλείας**. Φαίνεται ότι στοχοποιούνται λόγω στερεοτυπικών αντιλήψεων, στρεβλώσεων και κενών της μεταναστευτικής πολιτικής και λόγω της ιδιαίτερης ευαλωτότητάς τους, δεδομένου ότι συχνά τα περιστατικά λαμβάνουν χώρα χωρίς της παρουσία μαρτύρων ή σε χώρους κράτησης.

Από την περιγραφή των περιστατικών από τα θύματα προκύπτει η σπουδαιότητα της παρέμβασης από τους **αυτόπτες μάρτυρες**. Η παρουσία και η ειρηνική παρέμβαση των αυτοπτών μαρτύρων δύνανται να δράσουν αποτρεπτικά για τους δράστες και προστατευτικά για το θύμα. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι η διαχείριση του αποδεικτικού υλικού περιστατικών αστυνομικής βίας συναντά μεγάλες προκλήσεις σε διεθνές επίπεδο.

Οι έκνομες αυτές ενέργειες, παρόλο που καταδικάζονται από την ΕΛ.ΑΣ., δεν εκλείπουν δυστυχώς με το πέρασμα του χρόνου. Η Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (ECRI) αναφέρει στην έκθεσή της για την Ελλάδα ότι το 2013, υποβλήθηκαν 109 καταγγελίες για ρατσιστικές πράξεις που διαπράχθηκαν από αστυνομικούς. Υπενθυμίζοντας ότι ο Ν. 3938/2011, όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 4249/2014, ίδρυσε μια υπηρεσία αυθαιρέτων συμβάντων εντός της Ελληνικής Αστυνομίας για τη διερεύνηση των περιπτώσεων κατάχρησης εξουσίας από την αστυνομία, η ECRI συστήνει τη δημιουργία μιας πλήρως ανεξάρτητης υπηρεσίας, η οποία δεν θα είναι μέρος της αστυνομίας⁷.

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας τονίζει **την ιδιαίτερη σημασία που αποκτά το στοιχείο του ρατσιστικού κινήτρου** στο πλαίσιο του σύνθετου ζητήματος της αστυνομικής βίας. Εκτός από την ηθική απαξία την οποία πρέπει να εκφράζει εμπράκτως η Πολιτεία, δεδομένου ότι οι ένστολοι αποτελούν εκπροσώπους του κράτους και είναι υπεύθυνοι για την ασφάλεια όσων βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, η διάδοση πρακτικών ρατσιστικού περιεχομένου ενισχύει το θεσμικό ρατσισμό και δυσκολεύει την αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

Η ανοχή και η ατιμωρησία τέτοιων πρακτικών πυροδοτούν **νέες κοινωνικές εντάσεις**, ενώ παράλληλα **εξοικειώνουν ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας με τη ρατσιστική βία και κατ' επέκταση με τον εξτρεμισμό**. Με άλλα λόγια, όταν ο θεσμικός ρατσισμός ο οποίος εκδηλώνεται με τη μορφή βίας δεν καταδικάζεται εμπράκτως και δεν αντιμετωπίζεται με τη λήψη βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων, το μήνυμα που λαμβάνει η κοινωνία είναι ότι η ρατσιστική βία συγχωρείται - και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις στρεβλώσεων ενδείκνυται.

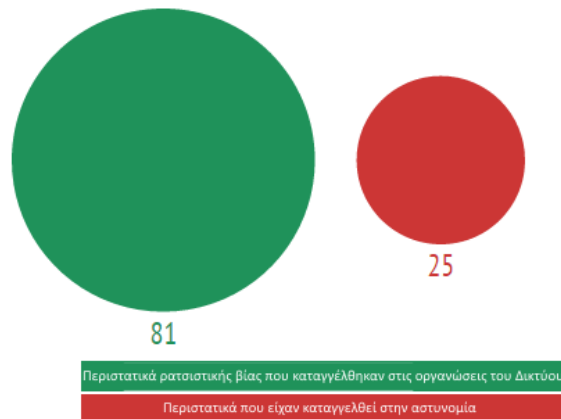
⁷ Έκθεση της ECRI για την Ελλάδα (πέμπτος κύκλος επιτήρησης) (2015), παρ. 70-71.

III. Καταγγελίες και αντίδραση των αρχών

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας εκφράζει την ικανοποίησή του για τις νομοθετικές ρυθμίσεις που κινούνται στην κατεύθυνση της καταπολέμησης των εγκλημάτων μίσους. Οι νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις διευκολύνουν την πρόσβαση των θυμάτων στην αστυνομία και τη δικαιοσύνη και εξειδικεύουν την υποχρέωση των αστυνομικών και των εισαγγελικών αρχών να διερευνούν την ύπαρξη ρατσιστικού κινήτρου. Στην πράξη, ωστόσο, τα θύματα συναντούν εμπόδια, τα οποία οι αρμόδιες υπηρεσίες καλούνται να αντιμετωπίσουν, ιδίως όταν αυτά συνδέονται με την έλλειψη εκπαίδευσης και αλληλοενημέρωσης των αρμόδιων αρχών.

A. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου

Από τα 81 περιστατικά, τα 25 είχαν καταγγελθεί στην αστυνομία κατά το χρόνο καταγραφής τους από το Δίκτυο. Πρόκειται για περιστατικά στα οποία στοχοποιήθηκαν μέλη όλων των αναφερομένων ομάδων, δηλαδή πρόσφυγες, μετανάστες, άτομα ΛΟΑΤΚΙ και τα μέλη της ισραηλιτικής κοινότητας. Η σχετική αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα έτη ως προς τον αριθμό των περιστατικών τα οποία καταγγέλληκαν στην αστυνομία συνδέεται εν μέρει με την αύξηση των καταγραφών περιστατικών λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και κυρίως λόγω ταυτότητας φύλου κατά ατόμων με ελληνική ιθαγένεια. Η αντίδραση των αρχών στα περιστατικά σοβαρών επιθέσεων κατά διεμφυλικών ατόμων είναι ενθαρρυντική. Από τις καταγραφές του Δικτύου προκύπτει ότι στα εν λόγω περιστατικά οι αστυνομικοί παρείχαν την αναγκαία συνδρομή στο θύμα. Εν τούτοις, παρατηρούμε ότι τα θύματα επιθέσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού τα οποία είναι νεαρής ηλικίας, όταν η επίθεση περιορίζεται σε εξύβριση και δεν περιλαμβάνει σωματική βλάβη, διστάζουν να το καταγγείλουν στις αρχές.

Αν λάβουμε υπόψη την αναλογία των περιστατικών που καταγράφηκαν και όσων καταγγέλλθηκαν κατά το 2014, παρατηρείται μια μικρή αύξηση των καταγγελιών από θύματα πρόσφυγες και μετανάστες. Επομένως, μπορούμε να συνάγουμε ότι η αστυνομική και δικαστική διερεύνηση της δράσης των εξτρεμιστικών ομάδων μέσω των υποθέσεων που συνδέονται με τη Χρυσή Αυγή έχει πράγματι συμβάλει θετικά στην ενδυνάμωση των θυμάτων. Με άλλα λόγια, η δημοσιότητα που δόθηκε στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους από οργανωμένες ομάδες λειτούργησε ενδεχομένως ενθαρρυντικά για ένα ποσοστό των θυμάτων. Σε κάθε περίπτωση, η παρουσία των μαρτύρων συνιστά στοιχείο αποφασιστικής σημασίας. Στις περιπτώσεις πολιτών, η συνδρομή που δύνανται να παράσχουν στο θύμα μόνο ενθαρρυντικά λειτουργεί, ώστε να προβεί σε καταγγελία. Ειδική μνεία πρέπει δε να γίνει σε αστυνομικό, η οποία, όταν το θύμα σωματικής βλάβης εντός χώρου κράτησης ισχυρίστηκε ότι είχε υποστεί σωματική βλάβη από συνάδελφό της κατά την απουσία της, ρώτησε το θύμα εάν ήθελε να προβεί σε καταγγελία και δεν αποσιώπησε το περιστατικό. Γίνεται αντιληπτό, επομένως, ότι όπως κάθε μικρής ή μεγαλύτερης εμβέλειας εμπόδιο δύνανται να αποθαρρύνει το θύμα από την καταγγελία του περιστατικού, κάθε ένδειξη έμπρακτης αλληλεγγύης και σεβασμού της νομιμότητας από τους παρισταμένους δύνανται να ενδυναμώσει το θύμα και να το βοηθήσει ώστε να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για τη διερεύνηση του περιστατικού.

B. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές

Προστασία θυμάτων και ουσιαστών μαρτύρων: Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας έχει πολλάκις επισημάνει ότι η ρατσιστική βία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά χωρίς εγγυήσεις για τη δυνατότητα καταγγελίας. Οι διατάξεις περί προστασίας αλλοδαπών θυμάτων (ΚΥΑ 30651/2014), δηλαδή η πρόβλεψη αναστολής της απόφασης κράτησης και απέλασης των θυμάτων και ουσιαστών μαρτύρων καθώς και θέσπιση ειδικού καθεστώτος άδειας παραμονής για το διάστημα που είναι αναγκαίο για τη δίωξη και καταδίκη των δραστών, είναι ένα θετικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Το Δίκτυο επισημαίνει την αναγκαιότητα ενσωμάτωσης της ρύθμισης αυτής στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, ώστε να αποκτήσει το νομικό κύρος που της αρμόζει. Επισημαίνει ταυτόχρονα την ανάγκη α) αποχής από τη δίωξη για παράνομη είσοδο και β) απαγόρευσης της σύλληψης και της διοικητικής κράτησης του καταγγέλλοντος μάρτυρα για το διάστημα που μεσολαβεί από την καταγγελία έως την έκδοση της ειδικής εισαγγελικής πράξης. Ο στόχος των ανωτέρω προτάσεων είναι τα θύματα να ενθαρρύνονται να προβούν στις σχετικές καταγγελίες, και να μην αντιμετωπίζουν ενδεχόμενη δευτερογενή θυματοποίηση όταν προσέρχονται στις αρχές για να καταγγείλουν.

Επιπλέον, το Δίκτυο επισημαίνει ότι η Πολιτεία οφείλει να διασφαλίσει εκτός από την τυπική πρόσβαση των θυμάτων στις αστυνομικές και δικαστικές αρχές και την ουσιαστική πρόσβαση. Αυτό συνεπάγεται ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν βάσει επιχειρησιακού σχεδιασμού δομικά προβλήματα σχετικά με την έλλειψη διερμηνείας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Επομένως, το θύμα πρέπει να έχει τη δυνατότητα στην πράξη να επικοινωνήσει

με τις αρχές στη γλώσσα του ή σε μια γλώσσα που γνωρίζει στο στάδιο της ιατρικής γνωμάτευσης, της καταγγελίας και της κατάθεσης, της ιατροδικαστικής εξέτασης, καθώς και σε κάθε επαφή του με την ΕΛ.ΑΣ. και τις εισαγγελικές αρχές.

Στατιστικά στοιχεία από τα Τμήματα και Γραφεία αντιμετώπισης ρατσιστικής βίας στο σώμα της ΕΛ.ΑΣ: Σύμφωνα με τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν στο Δίκτυο από την Ελληνική Αστυνομία, εντός του 2014, καταγράφηκαν πανελλαδικά από τις αρμόδιες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας (Τμήματα και Γραφεία Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας) ογδόντα (80) περιστατικά με πιθανολογούμενο ρατσιστικό κίνητρο, τα οποία και διερευνήθηκαν. Το τηλεφωνικό κέντρο 11414 δέχτηκε είκοσι επτά (27) τηλεφωνικές κλήσεις. Σχηματίστηκαν δικογραφίες οι οποίες υποβλήθηκαν στις κατά τόπο αρμόδιες Εισαγγελικές Αρχές για πενήντα επτά (57) περιστατικά. Εξ' αυτών τριάντα εννιά (39) περιστατικά παραπέμφθηκαν βάσει του Ν. 927/1979, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4285/2014, το άρθρο 81Α Π.Κ. και τον Ν. 3304/2005. Δεν διευκρινίζεται η ακριβής κατάσταση των περιστατικών ανά λόγο επίθεσης, αλλά επισημαίνεται ότι στα περισσότερα περιστατικά το κίνητρο των επιθέσεων σχετίζεται με την καταγωγή του θύματος και δευτερευόντως με την θρησκεία του θύματος, την ταυτότητα φύλου, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την αναπηρία.

Εκπαίδευση των αστυνομικών: Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας επισημαίνει ότι η διήμερη εκπαίδευση που έλαβαν οι υπηρετούντες στα εν λόγω Τμήματα κατά την αρχή της λειτουργίας τους δεν είναι επαρκής για να καλύψει τις αυξημένες εκπαιδευτικές ανάγκες σχετικά με ένα τόσο ευαίσθητο και περίπλοκο ζήτημα. Προτείνεται μία υποχρεωτική διαδικασία συνεχούς επιμόρφωσης και ανατροφοδότησης της γνώσης βάσει των στοιχείων που προκύπτουν σχετικά με τα ρατσιστικά εγκλήματα για τους υπηρετούντες στα εν λόγω Τμήματα αλλά και για το σύνολο του προσωπικού της ΕΛΑΣ που έρχεται σε επαφή με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Προς το σκοπό αυτό, το Δίκτυο έχει επανειλημμένα προτείνει στις ελληνικές αρχές να ζητήσουν επίσημα συνδρομή από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας. Προτείνεται επίσης η κατάρτιση ενός Οδηγού με βασικές οδηγίες και διευκρινίσεις σχετικές με τα εγκλήματα μίσους. Στα παραπάνω το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας θα μπορούσε να έχει ενεργό συμβολή.

Αρμοδιότητα Γραφείων και Τμημάτων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας: Θετική είναι η συμπερίληψη του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου στον Ν. 4285/2014. Αν και σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου λαμβάνονται ήδη υπόψη στη διαχείριση του εγκλήματος μίσους, σκόπιμη θα ήταν η ρητή συμπερίληψή τους στην αρμοδιότητα των Γραφείων και Τμημάτων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.

Γ. Διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου

Μέχρι πρότινος, το ρατσιστικό κίνητρο λαμβανόταν υπόψη στο στάδιο επιμέτρησης της ποινής, με αποτέλεσμα τόσο οι διωκτικές όσο και οι εισαγγελικές αρχές να μην το λαμβάνουν υπόψη στο αρχικό στάδιο διερεύνησης και δίωξης του αδικήματος, κρίνοντας ότι αφορά αποκλειστικά το στάδιο μετά την τυχόν κατάγνωση της ενοχής. Χαρακτηριστικό, αλλά όχι μοναδικό, παράδειγμα είναι η ποινική διερεύνηση και δίωξη για τη δολοφονία του Σαχζάτ Λουκμάν.

Συνεπώς, η θέσπιση γενικής επιβαρυντικής περίπτωσης για τα εγκλήματα με ρατσιστικό κίνητρο (81Α Π.Κ.) αποτελεί σαφώς ένα μήνυμα προς τις οργανωμένες ομάδες ρατσιστικής βίας και, επομένως, αποτελεί θετική εξέλιξη. Η πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση καθιστά πλέον αναγκαία τη δίωξη των ρατσιστικών εγκλημάτων επί τη βάση της εκάστοτε ποινικής διάταξης συνδυαστικά με τη γενική επιβαρυντική περίπτωση του προβλέπεται από το 81Α Π.Κ. Κατά συνέπεια καθίσταται, πλέον, ακόμη περισσότερο αναγκαία η διερεύνηση της ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου τόσο στο στάδιο της διαταχθείσας από την Εισαγγελία προκαταρκτικής εξέτασης όσο και στο στάδιο της αυτεπάγγελτης αστυνομικής προανάκρισης. Επομένως, το Δίκτυο προτείνει την επικαιροποίηση και τη διασφάλιση της εφαρμογής της με αριθμό 7100/4/3 από 24.5.2006 εγκυκλίου της ΕΛ.ΑΣ. σχετικά με την υποχρέωση διερεύνησης ρατσιστικού κινήτρου, συλλογής σχετικών στοιχείων, καταγραφής ή/και αναφοράς από τους αστυνομικούς βάσει ειδικής φόρμας, ανεξαρτήτως από την κατάθεση μήνυσης, κάθε περιστατικού σε βάρος ατόμου λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

Τέλος, θεωρείται αναγκαία μία νομοθετική πρόβλεψη που θα εξασφαλίζει την αυτεπάγγελτη δίωξη όλων των αξιόποινων πράξεων που τελούνται με ρατσιστικό κίνητρο καθώς και την απαλλαγή από το παράβολο πολιτικής αγωγής για τα θύματα.

Συστάσεις προς την Πολιτεία:

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας απευθύνει τις ακόλουθες προτάσεις προς την ελληνική πολιτεία για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, δηλαδή την εγκληματική πράξη σε βάρος ατόμου λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

Προς το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Α. Διαχείριση του εγκλήματος μίσους

1. Υιοθέτηση ειδικού επιχειρησιακού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης των εγκλημάτων μίσους, σε συνεργασία με εξειδικευμένους διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

2. Καταδίκη των εγκλημάτων μίσους από την πολιτική ηγεσία και την ηγεσία της ΕΛ.ΑΣ. και έμπρακτη αποτροπή των αστυνομικών από βίαιες πρακτικές με ρατσιστικό κίνητρο.

3. Διεξαγωγή εκπαιδευτικού προγράμματος, με συνδρομή από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας και δικαιοσύνης, για τους υπηρετούντες στα Τμήματα και Γραφεία Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας αλλά και το σύνολο των υπηρετούντων της ΕΛΑΣ.

4. Επικαιροποίηση, σε συνέχεια της υιοθέτησης του άρθρου 81Α Π.Κ., της με αριθμό 7100/4/3 εγκυκλίου (24.5.2006), σχετικά με την υποχρέωση διερεύνησης ρατσιστικού κινήτρου, συλλογής σχετικών στοιχείων, καταγραφής ή/ και αναφοράς από τους αστυνομικούς βάσει ειδικής φόρμας, ανεξαρτήτως από την κατάθεση μήνυσης, κάθε περιστατικού σε βάρος ατόμου λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

5. Ενημέρωση των αστυνομικών σχετικά με την υποχρέωση συνδρομής των θυμάτων, παρέμβασης για τη διάσωσή τους και μέριμνας για την παραπομπή τους στις κατάλληλες υπηρεσίες.

6. Συνεργασία των αστυνομικών τμημάτων με κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς και μεταναστευτικές κοινότητες για την παροχή ιατρο-κοινωνικής βοήθειας, νομικής συνδρομής και διερμηνείας ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση του θύματος στην αστυνομία.

7. Ενσωμάτωση των διατάξεων περί προστασίας αλλοδαπών θυμάτων και ουσιαστών μαρτύρων (ΚΥΑ 30651/2014) στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης.

8. Αποχή από τη δίωξη για παράνομη είσοδο και απαγόρευση της σύλληψης και της διοικητικής κράτησης του καταγγέλλοντος μάρτυρα για το διάστημα που μεσολαβεί από την καταγγελία έως την έκδοση της ειδικής εισαγγελικής πράξης του στοιχ. β) της παρ. 1 του άρθρου 1 της ΚΥΑ 30651/2014, καθώς και των *μαρτύρων* των ρατσιστικών επιθέσεων και διασφάλιση της πρόσβασής τους στις αρχές.

9. Συμπερίληψη του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου στο Π.Δ. 132/2012 του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη για τη δημιουργία ειδικών Τμημάτων και Γραφείων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.

10. Προστασία των δικαιωμάτων των *υπερασπιστών* ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων και φορέων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

B. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο

1. Συγκρότηση ενός πραγματικά ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού διερεύνησης καταγγελιών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις συστάσεις των διεθνών οργανισμών, ο μηχανισμός αυτός δεν θα πρέπει να έχει δομική ή οργανωτική σύνδεση με την αστυνομία.

2. Πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας στο πλαίσιο του πειθαρχικού ελέγχου εντός της ΕΛ.ΑΣ. για την ταχύτερη εξέταση αυθαιρεσιών με ρατσιστικό κίνητρο.

Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης

1. Δημιουργία επίσημου και ενιαίου συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης των ρατσιστικών εγκλημάτων, σε συνεργασία με την αστυνομία και κάθε κυβερνητικό ή μη φορέα ο οποίος συλλέγει σχετικά στοιχεία.

2. Νομοθετική πρόβλεψη που θα εξασφαλίζει την αυτεπάγγελτη δίωξη όλων των αξιόποινων πράξεων που τελούνται με ρατσιστικό κίνητρο καθώς και την απαλλαγή από το παράβολο πολιτικής αγωγής για τα θύματα.

3. Εκπαίδευση των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών ως προς τη διαχείριση του εγκλήματος μίσους.

4. Επικύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσης που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Προς το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Εκπόνηση οδηγού με στόχο την σχολική κοινότητα σχετικά με την κατανόηση και τη διαχείριση περιστατικών βίας με ρατσιστικό και ομοφοβικό κίνητρο.

2. Ενίσχυση του πλαισίου καταπολέμησης της ενδοσχολικής ρατσιστικής και ομοφοβικής βίας με την έμπρακτη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.

3. Ενίσχυση του Παρατηρητηρίου για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού.

Το Δίκτυο επισημαίνει ότι οι παραπάνω προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πράξεων ρατσιστικής βίας πρέπει να συνδυαστούν με πολιτικές βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας στις γειτονιές, καταπολέμησης της διακίνησης ανθρώπων, της εμπορίας ναρκωτικών, της πορνείας και της εγκληματικότητας, με μέτρα αναβάθμισης των περιοχών αυτών και ανακούφισης του συνόλου του πληθυσμού και με ειδική μέριμνα υπέρ της ένταξης των άπορων/άστεγων μεταναστών και προσφύγων.